

Motion till riksdagen 2005/06:Ub352

av **Gunnar Axén (m)**

Organisationsform för kommunala friskolor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en organisationsform för kommunala friskolor.

Motivering

Idén med kommunala friskolor kommer från den engelska varianten ”opted out schools”. Tanken är att skolan skall vara så självständig som möjligt, men fortfarande tillhöra den kommunala organisationen.

Fördelarna med självständiga skolor är många. I stället för att följa centrala direktiv utvecklas skolan lokalt, och beslut om den löpande verksamheten fattas av rektor och i skolan övriga professionella. Detta är ett sätt att föra skolans kunskapsuppdrag så långt från detaljreglerade politiska beslut som möjligt. Det finns ofta lösningar som kan genomföras på lokal nivå som både bidrar till att öka skolans effektivitet och sänka dess kostnader. Många sådana initiativ förhindras i dag av detaljregleringar och stelheter i olika lagar.

Exemplet Rösjöskolan

I Sollentuna finns Rösjöskolan som är en kommunal friskola sedan 1995. Den bildades delvis med argumenten att slippa den tungrodda administrationen från kommunalhuset, men också för att ta del av så stor del som möjligt av skolans finansiering. Rösjöskolan har i dag en mycket uppskattad verksamhet, och eleverna står i kö för att gå i skolan. Detta är trots att skolan ligger i en del av Sollentuna kommun som annars ofta definieras som ”problemområde” med hög arbetslöshet och många elever med annan bakgrund än svensk.

Fel! Okänt namn på

Rösjöskolan definierar en kommunal friskola enligt följande punkter:

1. Vi är fria från administratörerna i kommunalhuset.
2. Vi behåller hela skolpengen.
3. Vi styrs av skoldokument i läroplanen och skollagar och även kommunens skolplan.
4. Rösjöstyrelsen har ansvar för Rösjöskolan.

Skolan styrs i dag av en styrelse som är direktvald bland skolans föräldrar och elever. Vad som dock har varit ett problem är hur denna styrelse skall definieras rent juridiskt. Kommunallagen (1991:900) medger i princip bara tre möjliga lösningar. Antingen att vara en kommunal nämnd, ett kommunalt bolag eller en kommunfullmäktigeberedning. Att vara ett kommunalt bolag har valts bort av en rad olika skäl, bland annat att skolan då omfattas av alla de krav som återfinns i aktiebolagslagen med skadestånd och annat som detta kan medföra. En kommunfullmäktigeberedning skall enligt kommunallagen användas ”för beredning av ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden som skall avgöras av fullmäktige”. Den formen är således utesluten. Återstår gör då kommunal nämnd, vilket också är den form Rösjöskolan och Sollentuna kommun tvingats välja.

Begränsningar för en kommunal nämnd

En kommunal nämnd har dock flera begränsningar enligt kommunallagen. Den viktigaste för idén med kommunala friskolor är att ledamöter och ersättare är förtroendevalda som definieras enligt kommunallagens fjärde kapitel. Det innebär att de för att vara valbara måste vara kommunmedlemmar i samma kommun som nämnden finns. Detta innebär också att valen till nämnden/skolans styrelse formellt förrättas av kommunfullmäktige. Skolan får därigenom en omväg till sitt direktval. Dessutom har en nämnd vissa skyldigheter visavi kommunfullmäktige och kommunstyrelsen som inte alls är nödvändiga för idén med kommunala friskolor.

Det är förvisso möjligt för kommunen att bilda gemensam nämnd med alla kommuner som kan tänkas ha elever i skolan, men det blir en väldigt byråkratisk lösning på problemet med valbarheten. Dessutom löses inte de andra problemen.

Särskild organisationsform för kommunala friskolor

För att kommunala friskolor lättare skall kunna bildas måste kommunallagen ses över. Detta kan ske antingen genom att en mer ändamålsenlig organisationsform införs som en möjlighet i kommunallagen eller att någon av kommunallagens befintliga organisationsformer görs mer flexibel med färre formella krav för att passa en kommunal friskola med direktvald styrelse. Ett ytterligare alternativ är att denna organisationsform införs i annan lag.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 1 oktober 2005

Gunnar Axén (m)